

KVENTIN TARANTINO

BILO JEDNOM U HOLIVUDU

Preveo
Goran Skrobonja

     Laguna

Naslov originala

Quentin Tarantino

ONCE UPON A TIME IN HOLLYWOOD

Copyright © 2021 by Visiona Romantica, Inc.

All rights reserved.

Translation copyright © 2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

THIS BOOK IS A WORK OF FICTION. WHILE IT MAKES REFERENCE TO ACTUAL EVENTS AND PEOPLE, CERTAIN CHARACTERS, CHARACTERIZATIONS, INCIDENTS, LOCATIONS, PRODUCTS, AND DIALOGUE WERE FICTIONALIZED OR INVENTED FOR PURPOSES OF DRAMATIZATION. WITH RESPECT TO SUCH FICTIONALIZATION OR INVENTION, ANY SIMILARITY TO THE NAME OR TO THE ACTUAL CHARACTER OR HISTORY OF ANY PERSON, LIVING OR DEAD, OR ANY PRODUCER ENTITY OR ACTUAL INCIDENT IS ENTIRELY FOR DRAMATIC PURPOSES AND IS NOT INTENDED TO REFLECT ON ANY ACTUAL CHARACTER, HISTORY, PRODUCT OR ENTITY.

Ova knjiga je posvećena

Mojoj ženi

DANIJELI

i

Mom sinu

LEU

Hvala vam što ste stvorili dom ispunjen srećom
u kojem mogu da pišem.

TAKOĐE

Svim glumcima-starinama koju su mi pripovedali
izvanredne priče o Holivudu iz tog perioda.

Zahvaljujući njima sada držite ovu knjigu u rukama.

To su:

Brus Dern * Dejvid Karadin * Bert Rejnolds

Robert Blejk * Majkl Parks * Robert Forster

i

naročito

Kurt Rasel

**BILO JEDNOM U
HOLIVUDU**

Prvo poglavlje

„Zovi me Marvin“

Diktafon na stolu Marvinina Švarca zuji. Prst agenta u *Vilijamu Morisu* spušta ručicu na kutiji. „Gospođice Himelstin, da li me to zovete zbog sastanka u deset i trideset?“

„Tako je, gospodine Švarce“, javlja se glas njegove sekretarice iz sićušnog zvučnika. „Napolju čeka gospodin Dalton.“

Marvin ponovo pritiska ručicu. „Kad god budete mogli, gospođice Himelstin.“

Po otvaranju vrata Marvinove kancelarije, prva u nju stupa njegova mlada sekretarica, gospođica Himelstin. To je dvadesetjednogodišnjakinja hipi orijentacije. Ima na sebi belu mini-suknju koja joj otkriva duge osunčane noge, a dugačku smeđu kosu uplela je kao Pokahontas u kike koje joj vise sa obe strane lica. Zgodni četrdesetdvogodišnji glumac Rik Dalton i njegova neizbežna sjajna smeđa čuba ulaze za njom.

Marvinov osmeh se širi dok on ustaje sa stolice iza radnog stola. Gospođica Himelstin pokušava da ih predstavi jednog drugome, ali Marvin je prekida. „Gospođice Himelstin, majku mu, pošto sam upravo završio sa gledanjem filmskog festivala Rika Daltona, nema potrebe da mi predstavljate ovog čoveka.“ Marvin prilazi i pruža ruku kako bi glumac iz kaubojskih filmova mogao s njim da se rukuje. „Daj tu ruku 'vamo, Rik.“

Rik se osmehuje i žustro rukuje s agentom. „Rik Dalton. Mnogo vam hvala, gospodine Švorce, što ste izdvojili vreme kako bismo se sastali.“

Marvin ga ispravlja. „Nije Švorc, nego Švarc.“

Zaboga, već sam sjebao celu ovu stvar, pomišlja Rik.

„Đavo ga odneo... Izvinite zbog toga... *gospodine Š-VARCE.*“

Uz poslednje drmusanje ruke gospodin Švarc kaže: „Zovi me Marvin.“

„Marvine, zovi me Rik.“

„Rik...“

Puštaju jedan drugom ruku.

„Može li gospođica Himelstin da ti donese neko ukusno piće?“

Rik odmahuje rukom na tu ponudu. „Ne, ne treba.“

Marvin je uporan. „Jesi li siguran, ništa? Kafa, kola, pepsi, simba?“

„U redu“, kaže Rik. „Možda šoljica kafe.“

„Dobro.“ Pljesnuvši glumca po ramenu, Marvin se okreće prema svom ženskom potrčku. „Gospođice Himelstin, da li biste bili toliko ljubazni da mom drugaru Riku donesete šoljicu kafe, a i sam bih jednu.“

Devojka potvrđno klima glavom i prolazi kancelarijom. Kada počne da zatvara vrata za sobom, Marvin dovikne za njom: „O, i neka to ne bude onaj crnački znoj od *Maksvel hausa* koji drže u čekaonici. Idi u Reksovu kancelariju“, upućuje je Marvin. „On uvek ima prvoklasnu kafu – ali nemojte da bude ono tursko sranje“, upozorava Marvin.

„Da, gospodine“, odgovara gospođica Himelstin, a onda se okreće prema Riku. „Kakvu kafu pijete, gospodine Daltone?“

Rik se okreće prema njoj i kaže: „Zar niste čuli? Crno je lepo.“*

Marvin se smeje grohotom, dok gospođica Himelstin prekriva usta šakom i kikoće se. Pre nego što njegova sekretarica zatvori vrata, Marvin dovikuje: „O, gospođice Himelstin, osim

---

* *Black is Beautiful*, kulturološki pokret koji su Afroamerikanci započeli u SAD šezdesetih godina dvadesetog veka. (Prim. prev.)

ako mi žena i deca ne stradaju na auto-putu, ne prosleđujte mi pozive. U stvari, ako su mi žena i deca stvarno mrtvi, pa, biće mrtvi i za pola sata, pa mi nemojte proslediti nijedan poziv.“

Agent pokazuje glumcu da sedne na jednu od dve kožne sofe koje stoje sučelice, sa staklenom pločom stočića za kafu između njih, i Rik tamo seda.

„Najpre ono najvažnije“, kaže agent. „Prenosim ti pozdrave od moje žene Meri Alis Švarc! Sinoć smo u našoj sobi za projekcije imali dvostruku filmsku predstavu sa Rikom Daltonom.“

„Auh. To je istovremeno laskavo i posramljujuće“, kaže Rik. „Š’a ste gledali?“

„Celovečernje filmove *Taner* i *Četrnaest pesnica Mehlaskija*.“

„Pa, ta dva su dobra“, kaže Rik. „*Mehlaskija* je režirao Pol Vendkos. To mi je najomiljeniji od svih režisera sa kojima sam radio. On je snimio *Gidžet*. Trebalo je da glumim tamo. Tomi Lohlin je dobio moju ulogu.“ Ali onda velikodušno odmahuje na to. „Nego nema veze, dopada mi se Tomi. On me je ubacio u prvi veliki komad koji sam ikada radio.“

„Stvarno?“, pita Marvin. „Puno si nastupao u pozorištu?“

„Ne mnogo“, kaže on. „Dosadno mi je da stalno radim jedno te isto sranje.“

„Znači, Pol Vendkos ti je omiljeni režiser, a?“, pita Marvin.

„Aha, počeo sam zajedno s njim kad sam bio tek novajlija. Pojavljujem se u njegovom filmu sa Klifom Robertsonom, *Bitka za Koralno more*. Vidim se zajedno sa Tomijem Lohlinom, u celom tom sranju od filma visim pozadi u podmornici.“

Marvin iznosi jednu od svojih deklarativnih poslovnih tvrdnji: „Pol jebeni Vendkos. *Potcenjeni specijalista za akcijaše*.“

„Sasvim tačno“, saglasan je Rik. „A kad sam dobio da radim *Zakon lovca na ucenjene*, došao je i režirao sedam ili osam epizoda.“

„Onda“, pita Rik, nadajući se komplimentu, „nadam se da dvostruka predstava sa Rikom Daltonom nije bila previše bolna za tebe i gospođu?“

Marvin se smeje. „Bolna? Ma daj. Čudesna, čudesna, čudesna“, nastavlja Marvin, „Znači, Meri Alis i ja smo gledali *Tanera*. Meri Alis ne voli ovo sadašnje nasilje u modernim filmovima, pa sam *Meklaskija* sačuvao da odgledam sâm pošto ona ode na spavanje.“

Tada se začuje kratko kucanje na vratima kancelarije, neposredno pre nego što gospođica Himelstin u mini-suknji uđe sa dve šoljice kafe koja se puši, za Rika i Marvina. Pažljivo pruža gospodi vreli napitak.

„Ovo je iz Reksove kancelarije, zar ne?“

„Reks je rekao da mu dugujete jednu od vaših cigara.“

Agent frkće. „Taj jevrejski škrti gad; dugujem mu samo neprilike koje će ga snaći.“

Svi se smeju.

„Hvala, gospođice Himelstin; to bi zasada bilo sve.“

Ona izlazi, ostavlja njih dvojicu nasamo da razgovaraju o industriji zabave, karijeri Rika Daltona i, još važnije, njegovoj budućnosti.

„Gde sam ono stao?“, pita Marvin. „O da – nasilje u modernim filmovima. Meri Alis to ne voli. Ali voli vesterne. Uvek ih je volela. Gledali smo vesterne sve vreme dok smo se zabavljali. Zajedničko gledanje vesterne naša je omiljena aktivnost, i baš smo uživali u *Taneru*.“

„Oooo, baš lepo“, kaže Rik.

„E sad, kad gledamo tako po dve predstave“, objašnjava Marvin, „do poslednje tri rolne prvog filma, Meri Alis mi već spava u krilu. Ali sa *Tanerom* je izdržala gotovo do same poslednje rolne – a to je bilo u pola deset – što je prilično dobro za Meri Alis.“

Dok Marvin objašnjava Riku navike srećnog para što se tiče gledanja filmova, Rik srče vrelu kafu.

Hej, ovo je dobro, pomišlja glumac. Taj lik Reks stvarno ima prvoklasnu kafu.

Marvin nastavlja: „Film je gotov, ona odlazi u krevet. Ja otvaram kutiju havana, sipam sebi konjak i gledam drugi film nasamo.“

Rik ponovo srče izvrsnu Reksovu kafu.

Marvin pokazuje na šoljicu. „Dobra je, a?“

„Šta“, pita Rik, „kafa?“

„Ne, salama. Kafa, naravno“, kaže Marvin, poentirajući kao iskusni komičar.

„Jebote, senzacionalna je“, saglasan je Rik. „Odakle mu?“

„Iz jedne delikatesne radnje ovde na Beverli Hilsu, ali neće da kaže iz koje“, kaže Marvin, a onda nastavlja o gledalačkim navikama Meri Alis. „Jutros posle doručka i mog polaska u kancelariju, operater za projekcije Greg vraća se i pušta poslednju rolnu da bi ona videla kako se film završava. I to je način na koji mi obično gledamo filmove. I veoma smo zadovoljni time. A ona je baš žarko želela da vidi kako se *Taner* završava.“

Tada Marvin dodaje: „Međutim, već je zaključila da ćeš ti morati da ubiješ svog oca, Ralfa Mikera, pre nego se sve završi.“

„Pa, da, to i jeste problem tog filma“, kaže Rik. „Niko se ne pita *da li* ću ubiti dominantnog patrijarha, već *kada*. I niko se ne pita *da li* će me Majkl Kalan, osetljivi brat, ubiti – već *kada*.“

Marvin je saglasan. „Tačno. Ali oboje smo smatrali da ste ti i Ralf Miker bili prilično dobro upareni.“

„Aha, ja takođe“, odgovara Rik. „Mi *jesmo* stvorili dobru ekipu, oca i sina. Ali jebote, taj Majkl Kalan je izgledao kao da je usvojen. Ali kad se o meni radi, mogao si da poveruješ da je Ralf moj matori.“

„Pa, razlog što ste se toliko dobro uklopili jeste činjenica da govorite sličnim dijalektom.“

Rik se smeje. „Naročito u poređenju sa posranim Majklom Kalanom, koji je zvučao kao da bi trebalo da surfuje na Malibuu.“

Dobro, pomišlja Marvin, to je drugi put da se Rik ostrvio na Majkla Kalana, svog kolegu u *Taneru*. Nije to dobar znak. Ukazuje na oskudnost duha. Ukazuje na nekoga ko krivi druge. Ali Marvin zadržava te misli za sebe.

„Po mom mišljenju, Ralf Miker je bio senzacionalan“, kaže Rik agentu. „Majku mu, najbolji glumac s kojim sam ikada

radio, a radio sam sa Edvardom Dži Robinsonom! I on je bio u dve najbolje epizode *Zakona lovca na učenjene*.“

Marvin nastavlja da prepričava svoju sinoćnu dvostruku projekciju filmova sa Rikom Daltonom. „I tako dolazimo do *Četrnaest pesnica Meklaskija*! Kakav film! Toliko zabave.“ Oponaša pantomimom pucanje iz mašinke. „Sva ta pucnjava! Sva ta ubistva!“ Marvin pita: „Koliko si nacističkih skotova pobio u tom filmu? Sto? Sto pedeset?“

Rik se smeje. „Nisam brojao, ali čini mi se da je sto pedeset odgovarajući broj.“

Marvin ih psuje, sam za sebe. „Jebem ti te nacističke skotove... Ti ono tamo koristiš bacač plamena, zar ne?“

„Negu šta“, kaže Rik. „A to je totalno sjebano i ludo oružje, i vala da ti kažem, bolje ti je da se ne nađeš s njegove pogrešne strane. Vežbao sam sa tim 'zmajem' dve sedmice po tri sata dnevno. Ne samo da bih izgledao dobro na filmu već i zato što sam se usrao od straha zbog te prokletinje, pravo da ti kažem.“

„Izvanredno“, kaže zadivljeni agent.

„Znaš, pukom srećom sam dobio tu ulogu“, kaže Rik Marvinu. „Isprva je moju ulogu trebalo da dobije Fabijan. Onda, osam dana pre snimanja, on ti polomi rame dok je radio na *Čoveku iz Virdžinije*. Gospodin Vendkos se setio mene, razgovarao sa glavešinama *Kolumbije* kako da nagovore *Univerzal* da me iznajmi da uradim *Meklaskija*.“ Rik završava priču na isti način kao i uvek: „Dakle, snimio sam pet filmova po ugovoru koji sam imao sa *Univerzalom*. A koji mi je bio najuspešniji? Onaj za koji su me pozajmili *Kolumbiji*.“

Marvin vadi zlatnu tabakeru iz unutrašnjeg džepa sakoa, otvara je uz zvonko *ping*. Nudi jednu cigaretu Riku. „Jesi li za kent?“

Rik uzima jednu.

„Da li ti se dopada ova tabakera?“

„Veoma je lepa.“

„Poklon. Od Džozefa Kotena. On je jedan od mojih najomiljenijih klijenata.“

Rik Marvinu upućuje zadivljeni pogled koji agent traži.

„Nedavno sam mu obezbedio film kod Serđa Korbučija kao i film kod Išira Honde, a ovo mi je poklonio u znak zahvalnosti.“

Riku ta imena ništa ne znače.

Dok gospodin Švarc zavlači zlatnu tabakeru natrag u unutrašnji džep sakoa, Rik brzo vadi upaljač iz džepa pantalona. Žustro otvara poklopac srebrnog zipa i pripaljuje obojici cigarete u fazonu kul lika. Pošto pripali obe cigarete, naglo zatvara poklopac zipa, bučno i razmetljivo. Marvin se kikoće pred tim džekiranjem, a onda udiše nikotin.

„Šta inače pušiš?“, pita Marvin Rika.

„Kepitol V lajts“, kaže Rik. „Ali isto tako i česterfilds, red epls i, nemoj sad da se smeješ, virdžinija slims.“

Marvin se svejedno smeje.

„Hej, sviđa mi se ukus“, glasi Rikova odbrana.

„Smejem se zato što pušiš red epls“, objašnjava Marvin. „Ta cigareta je greh spram nikotina.“

„Oni su bili sponzori *Zakona lovca na učenjene*, pa sam se navikao na njih. Osim toga, mislio sam da je pametno da me vide kako njih pušim javno.“

„Veoma pametno“, veli Marvin. „E sad, Rik, Sid je tvoj stalni agent. On me je zamolio da se sastanemo.“

Rik klima glavom.

„Da li znaš zašto je tražio da se sastanem s tobom?“

„Da vidiš želiš li da radiš sa mnom?“, odgovara Rik.

Marvin se smeje. „Pa, naposletku, da. Ali hoću da kažem, da li znaš čime se ja to bavim ovde, u agenciji *Vilijam Moris*?“

„Aha“, kaže Rik. „Ti si agent.“

„Aha, ali ti već imaš agenta Sida. Da sam ja *samo* agent, ti ne bi bio ovde“, kaže Marvin.

„Aha, ti si specijalni agent“, veli Rik.

„Nego šta sam“, kaže Marvin. Onda, pokazavši na Rika zadimljenom cigaretom: „Ali želim da *ti* kažeš *meni* šta to ja po tvom mišljenju radim.“

„Pa“, veli Rik, „objašnjeno mi je da ti nalaziš poznatim američkim glumcima uloge u stranim filmovima.“

„Nije loše“, kaže Marvin.

Pošto se dva gospodina sada potpuno razumeju, obojica duboko vuku dim, svaki iz svog kenta. Marvin izdiše dug pramen dima cigarete i kreće u svoju priču: „E sad, Rik, ako se malo bolje budemo upoznali, jedna od prvih stvari koje ćeš naučiti o meni jeste to da mi *ništa... zaista ništa* nije toliko važno koliko lista mojih klijenata. Ja imam veze u italijanskoj filmskoj industriji, nemačkoj filmskoj industriji, japanskoj filmskoj industriji i filipinskoj filmskoj industriji kako zbog klijenata koje predstavljam tako i zbog onoga što predstavlja lista mojih klijenata. Za razliku od drugih, ja se ne bavim *bivšima*. Ja se bavim *holivudskim plemstvom*. Van Džonson – Džozef Koten – Farli Grejndžer – Ras Tamblin – Mel Ferer.“

Agent svako od tih imena izgovara kao da recituje imena lica uklesanih u holivudski Maunt Rašmor.

„Holivudsko plemstvo sa filmografijom punom većitih klasika!“

Agent navodi legendarni primer: „Kad je pijani Li Marvin odustao od uloge pukovnika Mortimera u filmu *Za dolar više* – tri sedmice pre snimanja – ja sam nagovorio Serđa Leonea da odvuče to debelo dupe u *Sportsmens lodž* i popije kafu sa odnedavno čistim i treznim Lijem van Klifom.“

Agent dopušta da se veličanstvenost te priče slegne u prostoriji. Onda, nonšalantno povukavši dim iz kenta, duva i nado daje još jednu svoju deklarativnu tvrdnju o filmskoj industriji: „A ostalo je, što kažu, *vestern mitologija novog sveta*.“

Marvin se zagleda u kaubojskog glumca s druge strane staklenog stola. „E sad, Rik, *Zakon lovca na ucenjene* bio je dobra serija, i ti si bio dobar u njoj. Mnogi dolaze u grad i proslave se snimajući sranja. Pitaj Gardnera Mekeja.“

Rik se smeje na opasku o Gardneru Mekeju. Marvin nastavlja: „Ali *Zakon lovca na ucenjene* bio je sasvim pristojan

kaubojski serijal. I ti imaš to, i možeš time da se dičiš. No pređimo sad na budućnost... Ali pre budućnosti, da najpre razjasnimo nešto iz prošlosti.“

Dok njih dvojica puše cigarete, Marvin počinje da ispituje Rika kao da je ovaj na kvizu, ili ga pak isleđuje FBI.

„Dakle, *Zakon lovca na ucenjene* – to je bio NBC, je li tako?“

„Jesje. NBC.“

„Koliko dugo?“

„Šta koliko dugo?“

„Koliko je dugo serija trajala?“

„Pa, bile su to polusatne epizode, znači dvadeset tri minuta plus reklame.“

„I koliko se dugo davala?“

„Počeli smo u jesen za vreme televizijske sezone pedeset devete – šezdesete.“

„A kada je emitovanje prestalo?“

„Sredinom sezone šezdeset treće – šezdeset četvrte.“

„Jeste li ikada prešli na kolor?“

„Nismo dobacili do kolora.“

„Kako si dobio ulogu? Jesi li banuo sa ulice ili te je TV mreža prethodno malo gajila?“

„Gostovao sam u *Pričama o Vels Fargu*. Igrao sam Džesija Džejmsa.“

„Znači, tamo si im skrenuo pažnju na sebe?“

„Da. Ipak sam morao da odradim probno snimanje. I morao sam da budem i te kako dobar. Ali da.“

„Navedi mi pojedivosti o filmovima koje si snimao za vreme pauze?“

„Pa, prvi je bio“, kaže Rik, „*Ustanak Komanča*, sa veoma starim, veoma ružnim Robertom Tejlorom. Ali to je postala tema u gotovo svim mojim bioskopskim filmovima“, objašnjava Rik. „Matorac uparen sa mladićem. Ja i Robert Tejlor. Ja i Stjuart Grejndžer. Ja i Glen Ford. Nikad nisam bio samo

ja, bez nekog drugog“, kaže glumac, nervozno. „Uvek sam bio ja sa nekim matorim prdonjom.“

Marvin pita: „Ko je režirao *Ustanak Komanča*?“

„Bad Springstin.“

Marvin napominje: „Primetio sam u tvojoj biografiji da si radio sa tušta i tma tih matorih kaubojskih režisera iz *Ripablik pikčersa* – sa Springstinom, Vilijamom Vitnijem, Harmonom Džounsom, Džonom Inqlišem?“

Rik se smeje. „Likovi za otaljavanje posla.“ Onda razjašnjava: „Ali Bad Springstin nije bio samo lik za otaljavanje posla. Bad nije *samo* odrađivao film. Bad se razlikovao od ostalih.“

To Marvinu zanima. „U čemu je bila ta razlika?“

„A?“, pita Rik.

„Između Bada i ostalih likova za otaljavanje posla“, pita Marvin. „U čemu je bila razlika?“

Rik ne mora da razmišlja kako bi odgovorio, jer je to shvatio pre mnogo godina kada je gostovao u *Elisama opasnosti** sa Krejgom Hilom, u Badovoj režiji.

„Bad je imao isto onoliko vremena koliko i svi ostali posrani režiseri“, kaže Rik ubedljivo. „Ni dan, ni sat, ni suton više nego svi ostali. Ali Bad je bio dobar zbog načina na koji je *koristio* to vreme“, kaže Rik iskreno. „Rad sa Badom bio je nešto za ponos i diku.“

Marvinu se to dopada.

„A onaj prokleti Divlji Bil Vitni omogućio mi je da počnem“, kaže Rik. „On mi je dao moju prvu pravu ulogu. Znaš već, da tumačim lik sa imenom. A onda mi je dao i moju prvu glavnu ulogu.“

„U kom filmu?“, pita Marvin.

„O, u jednom od onih filmića o maloletnim delinkventima u brzim kolima za *Ripablik*“, veli Rik.

---

* *Whirlybirds*, američka TV serija emitovana od 1957. do 1960. (Prim. prev.)

Marvin pita: „Kako mu je glasio naziv?“

„*Paklena trka, bez zaustavljanja*“, kaže Rik. „A snimio sam za njega i posranog *Tarzana* sa Ronom Ilijem koliko lane.“

Marvin se smeje. „Znači, vas dvojica se baš dobro znate?“

„Ja i Bil?“, kaže Rik. „Još kako.“

Rik se bavi uspomენama i vidi da mu dobro ide, pa zato nastavlja sa tim. „Da ti kažem ja nešto o tom prokletom Bilu Vitniju. Najpotcenjeniji režiser akcijaša u ovom prokletom gradu. Bil Vitni nije samo režirao akcijaše, taj ti je *izmislio* režiranje akcijaša. Rekao si da ti se sviđaju vesterni – znaš celu onu foru Jakime Kanuta kad ovaj skače s konja na konja, a onda pada pod kopita, u posranoj *Poštanskoj kočiji* Džona Forda?“

Marvin klima glavom i potvrđuje.

„Vilijam *jebeni* Vitni je to uradio *jebeno* prvi, i to godinu dana pre Džona Forda, sa Jakimom Kanutom!“

„Nisam to znao“, kaže Marvin. „U kom filmu?“

„Tada još nije ni dobacio do celovečernjeg filma“, kaže mu Rik. „Izveo je to za neku posranu seriju. Da ti kažem kako je to kad te režira Vilijam Vitni. Bil Vitni radi pod pretpostavkom da nikada nije napisana niti jedna scena koja se ne bi mogla popraviti dodavanjem pesničenja.“

Marvin se smeje.

Rik nastavlja: „Znači, radim ti ja *Rečnu lađu*, a Bil je režiser. U sceni smo ja i Bert Rejnolds. Znači, ja i Bert radimo scenu, izgovaramo dijalog. Tada će Bil: 'Seci, seci, seci! Vas dvojica ste me totalno uspavali. Berte, kad ti on to kaže, žvajzni ga. A ti, Rik, kad te on žvajzne, razbesni se, pa i ti njega ošajdari. Jasno? Dobro, akcija! I tako mi to odradimo. A kad sve bude gotovo, on drekne: 'Kupljeno! To je to, momci, sad imamo scenu!'“

Njih dvojica se smeju u oblaku dima cigareta koji je ispunio kancelariju. Marvinu počinje da se dopada Rikovo mukotrпно stečeno holivudsko iskustvo. „Kaži mi onda za taj film sa Stju- artom Grejndžerom koji si pomenuo“, traži Marvin.

„*Velika divljač*“, kaže Rik. „Neko govno o velikom belom lovcu u Africi. Publika je izlazila sa projekcije i u avionima.“

Marvin se cereka.

Rik saopštava agentu: „Stjuart Grejndžer je bio najveći mogući kreten sa kojim sam ikada radio. A radio sam sa Džekom Lordom!“

Pošto njih dvojica prestanu da se klibere zbog opaske o Džeku Lordu, Marvin pita glumca: „A radio si i film sa Džordžom Kjukorom?“

„Aha“, veli Rik, „sranje jedno sa nazivom *Čapmanov izveštaj*. Sjajan režiser, grozan film.“

Agent pita: „Kako si se slagao sa Kjukorom?“

„Još pitaš“, kaže Rik, „pa jebote, Džordž me je obožavao!“ Onda se naginje malo preko stočića za kafu i kaže sa prizvukom insinuuacije, tišim glasom: „Hoću reći, *stvarno me je obožavao*.“

Agent se osmehuje i stavlja glumcu do znanja kako je shvatio insinuuaciju.

„Mislim da je to Džordžova fora“, razmišlja Rik naglas. „Izabere momka u svakom filmu za kojim će da čezne. A na tom filmu mogao je da bira između mene i Efrema Cimbaliste Juniora, pa sam valjda ja pobedio.“ Nastavlja kako bi to dočarao: „Znači, u tom filmu sve su moje scene sa Glinis Džons. Idemo na bazen. I Glinis je u jednodelnom kupaćem kostimu. Vidiš joj samo noge i ruke, sve ostalo je pokriveno. Ali ja, ja sam ti u najmanjim mogućim kupaćim gaćama koje cenzori dozvoljavaju. U kupaćim gaćama boje kože. Na crnobelom filmu to izgleda, jebote, kao da sam go-golcat! I nije u pitanju samo snimak kad skačem u bazen. U tim minijaturnim gaćama imam velike scene dijaloga dok mi dupe visi napolje, deset minuta tog jebenog filma. Mislim, koji andrak – zar sam ja neka Beti Grejbl, ili šta?“

Dva muškarca se ponovo smeju, dok Marvin vadi malu kožnu beležnicu iz unutrašnjeg džepa sa druge strane u odnosu na onaj u kojem je zlatna tabakera Džozefa Kotena.

„Javio sam nekim mojim satelitima da provere kakvu statistiku imaš u Evropi. I kako oni kažu, zasad je dobra.“ Pretražujući beleške u knjižici, on pita naglas: „Da li je *Zakon lovaca na ucenjene* prikazivan u Evropi?“ Pronalazi stranicu za kojom traga, a onda pogled sa stranice podiže prema Riku. „Jeste, emitovan je. Dobro.“

Rik se osmehuje.

Marvin ponovo spušta pogled na knjižicu i kaže: „Gde?“, dok traga po stranici i pronalazi podatke koji su mu potrebni. „U Italiji, dobro. U Engleskoj, dobro. U Nemačkoj, dobro. Ne u Francuskoj.“ Ali onda diže pogled prema Riku kao da bi da ga uteši: „Ali da, u Belgiji. Dakle, znaju za tebe u Italiji, Engleskoj, Nemačkoj i Belgiji.“ Marvin zaključuje: „Znači, to je tvoja TV serija. Ali odradio si i nešto filmova, pa kako su oni prošli?“

Marvin ponovo zagleda knjižicu u rukama, okreće male stranice, pretražuje njihovu sadržinu. „U stvari“ – pronašavši ono što je tražio – „sva tri tvoja vesterna, *Ustanak Komanča*, *Paklena vatra u Teksasu* i *Taner*, prošla su relativno dobro u Italiji, Francuskoj i Nemačkoj.“ Ponovo gleda u Rika: „S tim da je *Taner* prošao i bolje od toga u Francuskoj. Umeš li da čitaš francuski?“, pita Marvin Rika.

„Ne“, odgovara Rik.

„Šteta“, veli Marvin dok vadi presavijenu fotokopiranu stranicu uglavljenju u knjižicu i pruža je Riku preko stola. „Ovo je kritika *Tanera* iz *Kaje di sinema*. Dobra kritika, veoma lepo napisana. Trebalo bi da daš to na prevođenje.“

Rik uzima fotokopiju od Marvina, klima glavom na predlog svog agenta, mada glumac sasvim dobro zna da nikada to neće uraditi.

Ali tada Marvin diže glavu da pogleda u Rikove oči i kaže, najednom oduševljen: „Ali najbolja vest u celoj ovoj posranjoj knjižici: *Četrnaest pesnica Meklaskija!*“

Rikovo lice je ozareno dok Marvin nastavlja: „E sad, u Americi, to je za *Kolumbiju* prošlo dobro kad je pušteno u

distribuciju. Ali u Evropi, *jebô te patak!*“ Spušta glavu da pročita informacije ispred sebe. „Ovde stoji da je film *Četrnaest pesnica Meklaskija* bio krvavo dobar hit u čitavoj Evropi. Davao se svuda i, jebote, davao se celu večnost!“

Marvin diže pogled, zatvara knjižicu i zaključuje: „Dakle, u Evropi znaju za tebe. Znaju tvoju TV seriju. Ali još više od lika iz *Zakona lovca na ucenjene*, u Evropi si ti kul lik sa povezom preko oka i bacačem plamena koji ubija sto pedeset nacoša u *Četrnaest pesnica Meklaskija*.“

Pošto je izneo tu veliku objavu, Marvin mrvi svoj kent u pepeljari. „Šta ti je poslednje bilo u bioskopima?“

Sad je red na Rika da smrvi cigaretu u pepeljari, dok gundā: „Grozomorni dečji film za matine projekcije za predškolski uzrast, sa nazivom *Solti, morska vidra koja govori*.“

Marvin se osmehuje. „Biće da ti nisi naslovni lik?“

Rik se smrknuo osmehuje na agentovu šalu, ali ništa u vezi s tim filmom njemu nije smešno.

„To je bio film koji mi je *Univerzal* uvalio kako bih završio sa ugovorom za četiri naslova“, objašnjava Rik. „Što samo pokazuje koliko *Univerzalu* puca kurac za mene. Sećam se kako mi je onaj kreten Dženings Lang napričao kojekakve bajke. Mamio me je za *Univerzal* ugovorom za četiri filma. *Avko embasi* mi je nudio dogovor. *Nešenel dženeral pikčers* mi je nudio dogovor. *Irving Alen prodakšns* mi je nudio dogovor. Sve sam ih odbio i otišao u *Univerzal* zato što je taj studio bio mejdžor. I zato što mi je Dženings Lang rekao: 'Univerzal želi da uđe u posao sa Rikom Daltonom.' Pošto sam potpisao, više nikad nisam video tog kretena.“ Aludirajući na ono kada je producent *Invazije trećih bića* Volter Venger pucao Dženingsu Langu među noge zato što mu je ovaj jebao ženu, Džoan Benet, on kaže: „Ako je iko zaslužio da ga kastriraju metkom, onda je to taj kreten Dženings Lang.“ I dodaje gorko: „*Univerzal nikada nije bio u poslu sa Rikom Daltonom*.“

Rik uzima svoju šoljicu i srče kafu. Ohladila se. Spušta je natrag na sto sa uzdahom.

Marvin nastavlja: „Dakle, protekle dve godine si samo gostovao kao epizodista u TV serijama?“

Rik potvrdno klima glavom. „Aha, a sada upravo radim pilot epizodu za CBS, *Lenser*. Tu sam negativac. Radio sam *Zelenog obada*. Jednu epizodu *Zemlje džinova*. Jednu u *Tarzanu* sa Ronom Ilijem, već sam pomenuo da sam to snimao sa Vilijamom Vitnijem. Radio sam i onu seriju *Bingo Martin*, s onim kincem Skotom Braunom.“

Rik ne voli Skota Brauna, pa mu podsvest daje prezriv izraz dok ga pominje. „I upravo sam uradio jednu epizodu serije *FBI* za Kvina Martina.“

Marvin srče svoju kafu, iako se malo ohladila. „Znači, ne ide ti loše?“

„Radio sam“, veli Rik kao da želi da pojasni.

„Jesi li u svim tim serijama glumio negativce?“, pita Marvin.

„Ne u *Zemlji džinova*, ali u ostalim, aha.“

„Da li su se sve te uloge završavale scenama borbe?“

„Opet, ne u *Zemlji džinova* ili seriji *FBI*, ali u ostalim, aha.“

„E sad, pitanje za šezdeset četiri hiljade dolara“, kaže Marvin. „Da li si gubio u tim borbama?“

„Naravno“, kaže Rik. „Kad sam negativac.“

Marvin se oglašava velikim „aaaah“ kako bi naglasio ono što hoće da kaže. „To je stara fora TV mreža. Uzmi na primer *Binga Martina*. Znači, imaš novog lika kao što je Skot Martin, i hoćeš da ga približiš publici. Angažuješ momka iz otkazane serije da glumi negativca. Onda na kraju epizode, kad se pobiju, heroj pobeđuje negativca.“

Ali onda Marvin uzme da objašnjava: „Ali publika vidi kako *Bingo Martin* mlati lika iz *Zakona lovca na ucenjene*.“

Joj, pomišlja Rik. *Jebote, to baš boli*.

Ali Marvin nije završio. „Onda je sledeće nedelje to Ron Ili u svojoj pregači. I nedelju dana posle toga, mlati te Bob Konrad u svojim uskim pantalonama.“ Marvin udara desnom pesnicom po dlanu svoje leve šake kako bi to dočarao. „Još par godina

glumićeš boksterski džak za svakog novog baju koga mreža dovede“, objašnjava Marvin, „i to će uticati na sliku koju će publika imati o tebi.“

Zbog ponižene muškosti na koju mu Marvin ukazuje, iako govori samo o glumi, Riku izbija znoj na čelu. *Ja sam boksterski džak? Zar se u to pretvorila moja karijera? Da gubim borbu od novog baje za ovu sezonu? Da li se tako osećao Tris Kofin, zvezda 26 ljudi, kad je izgubio borbu sa mnom u Zakonu lovca na ucenjene? Ili Kent Tejlor?*

Dok Rik razmišlja o tome, Marvin prelazi na drugu temu.

„Vidi, najmanje četvorica su mi govorila ponešto o tebi“, započinje Švarc, „ali niko od njih ne zna celu priču, pa sam želeo da je čujem od tebe.“ Marvin pita: „Šta to bi sa tim da *umalo* nisi dobio Mekvinovu ulogu u *Velikom bekstvu*?“

O zaboga, neću valjda, jebote, opet da pričam o tome, pomišlja Rik. Iako mu nije nimalo zabavno, on se smeje tome zarad Marvina. „Ta je priča dobra samo za one likove iz *Sportsmens lodža*.“ Rik se kikoće. „Znaš već, uloga za koju ti je ovolicno falilo. Riba koja ti se smakla s udice.“

„Takve priče najviše volim“, kaže agent. „Da čujem.“

Rik je toliko puta morao da pripoveda tu zamornu anegdotu da ju je sveo na osnovne elemente. Gutajući odbojnost, Rik glumi ulogu koja se malčice ne uklapa u njegov asortiman: ulogu skromnog glumca.

„Pa“, počinje Rik, „izgleda da je u isto vreme kad je Džon Stardžis ponudio Mekvinu naslovnu ulogu Hiltsa, Kralja Kullera, u *Velikom bekstvu*, Karl Formen“ – pominje tu velikog scenaristu i producenta *Topova sa Navarona* i *Mosta na reci Kvaj* – „imao svoj režiserski prvenac u filmu sa nazivom *Pobednici*, pa je ponudio Mekvinu jednu od vodećih uloga i, izgleda, Mekvin se toliko kolebao da je Stardžis bio primoran da sačini listu mogućih zamena za taj lik. I, *izgleda* da sam ja bio na toj listi.“

Marvin pita: „Ko je još bio na tom spisku?“

„Četiri imena na toj listi“, veli Rik. „Ja i tri Džordža: Peparđ, Maharis i Čakiris.“

„Pa“, uporan je Marvin i oduševljen, „sa te liste sasvim lako mogu da zamislim da bi ti to dobio. Hoću reći, da je Pol Njumen bio na spisku možda i ne, ali jebote, ta tri Džordža?“

„Pa, Mekvin je to odradio.“ Rik sleže ramenima. „Kakve onda veze ima?“

„Ne“, uporan je Marvin, „to je dobra priča. Možemo te videti u toj ulozi. Italijani će biti raspamećeni!“ Marvin Švarc onda objašnjava Riku Daltonu kako funkcioniše industrija žanrovskog filma u Italiji.

„Mekvin neće da radi s Italijanima pa da mu dubiš na trepavicama. *Ko jebe posrane žabare*, tako Stiv kaže. *Reci im nek uzmu Bobija Darina*, tako kaže jebeni Stiv. Hoće da radi devet meseci u Indokini s Robertom Vajsom, ali neće da radi dva meseca u Činečiti sa Gvidom de Beljkom ni za kakve pare.“

Da sam na Stivovom mestu, ni ja ne bih gubio vreme na posrane žabarske vesterne, misli Rik u sebi.

Marvin nastavlja: „Dino de Laurentis je ponudio da mu kupi vilu u Firenci. Italijanski producenti su mu ponudili pola miliona dolara i novi ferari za deset dana rada na filmu sa Đinom Lolobriđidom.“ Onda Marvin uzgred nadodaje: „Da ne pominjem to što pride prilično sigurno ide i Lolobriđidina pica.“

Rik i Marvin se smeju. *E, to je već druga priča*, misli Rik. *Učestvovao bih u svakom filmu koji je ikad snimljen ako bi mi palo na pamet da bih mogao da pojebem Anitu Ekberg.*

„Ali“, kaže Marvin, „Italijani ga zbog toga samo još više žele. I tako, mada Stiv uvek kaže ne, i Brando uvek kaže ne, i Voren Biti uvek kaže ne, Italijani i dalje pokušavaju. A kad ne mogu da dođu do njih, zadovolje se drugima.“

„Zadovolje se?“, ponavlja Rik.

Marvin dodatno ilustruje: „*Žele Marlona Branda; dobiju Ber-
ta Rejnoldsa. Žele Vorena Bitija; dobiju Džordža Hamiltona.*“

Dok Rik trpi Marvinovu obdukciju karijere, oseća da ga peku i žare suze koje mu naviru iza očnih jabučica.

Marvin, koji ne primećuje da se Rik prži na mukama, dovršava: „Ne kažem da Italijani tebe *neće*. Kažem da će te Italijani *hteti*. Ali razlog za to što će te *hteti* jeste to što *hoće* Mekvina, ali Mekvina ne mogu da *dobiju*. A kada konačno shvate da neće *dobiti* Mekvina, *poželeće* Mekvina kog mogu da *dobiju*. A taj si ti.“

Rik Dalton je preneražen ogoljenom, brutalnom iskrenošću agentovih reči jednako kao da ga je Marvin ošamario iz sve snage mokrom šakom.

Međutim, iz Marvinove perspektive, sve je to dobra vest. Da je Rik Dalton popularan glavni glumac u studijskim celovečernjim filmovima, ne bi se sastajao sa Marvinom Švarcom.

Osim toga, Rik je bio taj koji je tražio da se sastane sa Marvinom. Rik je taj koji želi da proširi karijeru glavnog glumca u celovečernjim filmovima umesto da glumi negativca dana na televiziji. A Marvinov je posao da mu objasni kako stvarno stoje stvari i kakve su moguće prilike u filmskoj industriji o kojoj on pojma nema. U industriji za koju je Marvin priznati stručnjak. A po Marvinovom stručnom mišljenju, to što je Rik Dalton *kao* jedna od najvećih filmskih zvezda na celom svetu čudesna je prilika za agenta koji poznatim američkim glumcima nalazi angažman u italijanskim filmovima. Stoga je razumljivo zbunjen kada primeti suze koje se slivaju niz obraze Rika Daltona.

„Š’a ’e bilo, momak?“, pita zaprepašćeni agent. „Pa ti plačeš?“

Uzrujani i posramljeni Rik Dalton briše oči nadlanicom i kaže: „Žao mi je, gospodine Švarce, izvinjavam se.“

Marvin uzima kutiju s papirnim maramicama sa radnog stola i nudi ih Riku, ne bi li utešio uplakanog glumca. „Ma nema veze. Svi se mi s vremena na vreme uznemirimo. Težak je život.“

Rik cima dve maramice iz kutije, sa oštrim zvukom cepanja. Onoliko muževno koliko može da izgleda u takvim

okolnostima, on briše oči papirom. „Sada sam dobro, samo me je blam. Izvini zbog ovog ponižavajućeg ispada.“

„Ispada?“ , frkće Marvin. „Šta pričaš ti to? Ljudska smo bića; ljudi plaču. To je dobra stvar.“

Rik završava sa brisanjem suza i lažno se osmehuje. „Vidiš, bolje mi je. Žao mi je zbog toga.“

„Nema šta da ti bude žao“, prekoreva ga Marvin. „Glumac si. Glumci moraju da budu u stanju da pristupe svojim osećanjima. Naši glumci i treba da plaču. Ponekad ta sposobnost ima svoju cenu. Kaži mi sad, u čemu je stvar?“

Rik se pribrao, pa onda kaže posle gutljaja kiseonika: „Samo to što se ovim bavim duže od deset godina, gospodine Švarce. I malo je teško da sedim ovde posle toliko vremena i suočim se s tim koliko sam propao. Da se suočim s tim kako sam zakopao sopstvenu karijeru.“

Marvin ne razume. „Kako to misliš, propao?“

Rik gleda preko stočića za kafu i kaže agentu iskreno: „Znate, gospodine Švarce, nekada davno sam *imao* potencijala. Jesam. Vidi se to u nekim mojim ostvarenjima. Vidi se to u *Zakonu lovca na ucenjene*. Naročito kad sam imao solidne gostujuće zvezde. Kad smo tamo ja i Bronson, ja i Kobern, ja i Miker, ili ja i Vik Morou. Imao sam nešto! Ali studio me je stalno stavljao u filmove sa izanđalim matorim prdonjama. Ali ja i Čak Heston? To bi bilo drugačije. Ja i Ričard Vidmark, ja i Mičam, ja i Henk Fonda, to bi bilo drugačije! A u nekim filmovima ima toga. Ja i Miker u *Taneru*. Ja i Rod Tejlor u *Meklaskiju*. Sranje, čak i ja i Glen Ford u filmu *Paklena vatra u Teksasu*. Forda je tada već bolelo kurac, ali je i dalje *izgledao* đavolski jak, i *mi* smo dobro izgledali zajedno. Dakle, da, *imao* sam potencijala. Ali kakvog god potencijala da sam *imao*, onaj kreten Dženings Lang iz *Univerzala* sjebao ga je totalno.“

Tada glumac izdiše poraženo, dramatično i kaže podu: „Jebeš ga, sjebao sam ga čak i ja.“

On diže pogled prema agentovim očima. „Totalno sam sjebao četvrtu sezonu *Zakona lovca na učenjene*. Zato što mi se smučio TV. Hteo sam da budem filmska zvezda. Hteo sam da sustignem Stiva Mekvina. Ako je mogao on, mogao sam i ja. Da tokom cele treće sezone nisam bio takav davež i odbijao da sarađujem, odjezdili bismo u četvrtu. I dobro bismo prošli, pa bismo se rastali kao prijatelji. Sada me mrze u *Skrin džemsu*. Ti prokleti producenti *Zakona lovca na učenjene* biće kivni na mene dok su živi. A ja to i zaslužujem! Bio sam kreten u toj poslednjoj sezoni. Svima sam stavljao do znanja kako imam pametnija posla od te jebene, bedne TV serije.“ Riku ponovo naviru suze na oči. „Dok sam snimao tu seriju *Bingo Martin*, mrzeo sam onog kretena Skota Brauna. Vidi, nikad nisam bio loš kao on. Možeš da pitaš glumce s kojima sam radio, možeš da pitaš režisere s kojima sam radio, nikada nisam bio loš kao on. A i ranije sam radio sa kretenima. Ali zašto me je *taj* kreten dotukao? Video sam koliko je bio nezahvalan. A kada sam to video, video sam sebe samog.“

Ponovo gleda u pod i kaže s iskrenim samosažaljenjem: „Možda je to što me je isprepucao novi baja za ovu sezonu upravo ono što mi je i sledovalo.“

Marvin sluša čitavu tu eksploziju koja izbija iz Rika Daltona zatvorenih usta i otvorenih ušiju. Trenutak kasnije agent kaže: „Gospodine Daltone, niste vi prvi mladi glumac koji je dobio seriju i potpao pod čaroliju oholosti. U stvari, ovde je to česta boljka. I – pogledaj me...“

Rik diže pogled prema agentovim očima.

Marvin završava: „To je oprostivo.“

Tada se Marvin osmehuje glumcu. Glumac mu uzvraća osmehom.

„Ali“, nadodaje agent, „zahteva malo promene karaktera.“

„U koga to tačno treba da se promenim?“, pita Rik.

Marvin odgovara: „U nekog skromnog.“

Drugo poglavlje

„Ja sam radoznala (Klif)“

Dubler i kaskader Rika Daltona, četrdesetšestogodišnji Klif But, sedi u čekaonici kancelarije Marvina Švarca na trećem spratu zgrade agencije *Vilijam Moris* i prelistava predimenzionirani primerak časopisa *Lajf* koji agent obezbeđuje za one koji čekaju.

Klif na sebi ima tesne leviske i odgovarajuću levis teksas jaknu preko crne majice s kratkim rukavima. Ta odeća je ostatak kostima iz niskobudžetnog filmića s motociklistima na kojem je Klif radio pre tri godine. Glumac i režiser Tom Lohlin, stari Rikov drugar i Klifov prijatelj (svi su zajedno radili na *Četrnaest pesnica Meklaskija*), angažovao je Klifa kao kaskadera i dublera za nekoliko likova bajkera u motociklističkom filmu *Rođeni da gube*, koji je režirao i u kojem je bio glavna zvezda, za *Ameriken internešenel pikčers* (završiće to kao najveći AIP-ov hit godine). U tom filmu Lohlin će igrati, prvi put, lika koji će od njega stvoriti jednog od najpopularnijih likova pop kulture sedamdesetih – Bilija Džeka. Bili Džek je bio melez, pola američki Indijanac, pola Vijetnamac, veteran i stručnjak za hapkido kome nije smetalo da to demonstrira na nasilnoj bandi bajkera poznatoj u filmu po imenu *Rođeni da gube* (zamena za Anđele pakla).

Klifov posao je da bude dubler za jednog od članova bande poznatog kao Gangrena, koga je glumio stari drugar Dejvida Karadina Džef Kuper, na koga je Klif ličio. Međutim, u poslednjoj nedelji snimanja Tomov dubler je iščaušio lakat (ne za vreme scene, već na skejtbordu, kada je imao slobodan dan). Tako je Klif uskočio kao Tomov dubler tokom cele poslednje nedelje snimanja.

Na kraju te produkcije štapa i kanapa, kad je mogao da bira hoće li dobiti sedamdeset pet dolara ili zadržati garderobu Bilija Džeka – uključujući kožne čizme – Klif se odlučio za kostim.

Četiri godine kasnije Tom Lohlin će biti zvezda i režiser filma *Bili Džek za Vorner braders*. Lohlin će biti razočaran načinom na koji će studio oglašavati taj film. Otkupiće prava za sebe, a onda ga prodavati od države do države, od tržišta do tržišta, kao neki stari karnevalski promoter. Lohlin je opseo bioskope i preplavio lokalne TV stanice zavodljivo montiranim TV spotovima usmerenim na klince koji gledaju televiziju po podne, posle škole. Lohlinove smele inovacije u distribuciji, uz to što je snimio prilično sjajan film, dovele su do toga da *Bili Džek* postane jedan od najuspešnijih neočekivanih hitova u istoriji Holivuda. A kad se to dogodilo, Klifova odeća od teksas platna toliko je postala povezana sa junakom koji poznaje borilačke veštine da je morao da prestane da je nosi.

Dok gospođica Himelstin sedi za svojim stolom u spoljnoj kancelariji i javlja se na telefon („Kancelarija gospodina Švarca“, pauza, „žao mi je, upravo je sa klijentom, smem li da pitam ko zove?“), Klif sedi na živopisnom neudobnom kauču kraj njenog stola, sa ogromnim časopisom *Lajf* položenim preko krila, i prelistava stranice. Upravo je pročitao kritiku Ričarda Šikela o novom švedskom filmu koji je sve američke čistunce i mnoge njihove stavove zasnovane na novinama doveo do stanja ludila. Taj film je naveo kako Džonija Karsona tako i Džoiya Bišopa, kao i sve komičare od Džerija Luisa pa do Mame Mebli, da se šegače na račun njegovog zgodnog naslova.

Klif se sa kauča obraća gospođici Himmelstin koja sedi za stolom: „Da li si čula za ovaj novi film iz Švedske, *Ja sam radoznala (Žuto)?*“

„Aha, mislim da jesam“, kaže gospođica Himmelstin. „Trebalo bi da je bezobrazan, zar ne?“

„Ne po mišljenju Apelacionog suda Sjedinjenih Država“, izveštava je Klif.

Čitajući direktno iz časopisa, Klif deklamuje: „’Pornografija je delo kojem nedostaju iskupljujuće društvene vrednosti.’ A po rečima sudije Pola R. Hejsa: ’Bez obzira na to da li mi sami smatramo ideje iz nekog filma posebno zanimljivim ili ne, ili neku produkciju umetnički uspešnom ili ne, sasvim je sigurno da *Ja sam radoznala* zaista predstavlja ideje i teži da te ideje predstavi na umetnički način.“

On spušta ogroman časopis i gleda u oči devojkicu sa kikama koja sedi za svojim stolom.

Gospođica Himmelstin pita: „Šta to znači, tačno?“

„*Tačno*“, ponavlja Klif, „to znači da Šveđanin koji ga je snimio nije samo pravio film o tucanju. *Pokušao* je da stvori umetničko delo. I nema nikakve veze ako ti misliš da je u tome pretrpeo potpuni neuspeh. I nije važno ako ti misliš da je to najveće sranje koje si ikad u životu videla. *Važno* je to što je on pokušao da stvori umetničko delo. Nije pokušao i napravio gadost.“ Onda, s osmehom i sleganjem ramenima: „Makar ja tako razumem ovu kritiku.“

„Zvuči provokativno“, napominje mlada cura sa kikama.

„Saglasan sam“, saglasan je Klif. „Hoćeš sa mnom da ga pogledamo?“

Sarkastični posprdni izraz širi se licem gospođice Himmelstin, dok poentira sa taman dovoljno vremenske preciznosti jevrejskih komičara: „Ti bi to mene da vodiš na bezobrazan film?“

„Ne“, ispravlja je Klif. „Po rečima sudije Pola tamo nekog Hejsa, ja bih samo da te odvedem na švedski film. Gde stanuješ?“

Pre nego uspe da spreči sama sebe, instinktivno odgovara: „U Brentvudu.“

„Pa, prilično dobro znam bioskope u oblasti Los Anđelesa“, stavlja joj Klif do znanja. „Hoćeš li mi dozvoliti da odaberem salu?“

Dženet Himelstin je sasvim svesna toga da nije još ni pristala da izađe sa Klifom. Ali i ona i Klif znaju da će reći da. E sad, *Vilijam Moris* ima pravilo protiv toga da sekretarice u mini-suknjama izlaze s njihovim klijentima. Ali ovaj lik nije klijent. Rik Dalton je klijent. Ovaj lik je samo jedan od Rikovih drugara.

„Izaberi ti“, kaže mlada dama.

„Pametna izbor“, kaže stariji muškarac.

Oboje se smeju dok se vrata Marvinove kancelarije otvaraju i Rik Dalton izlazi iz agentove kancelarije u svojoj mrkoj kožnoj jakni.

Klif brzo ustaje sa Marvinovog neudobnog kauča i osmatra šefa ne bi li pročitao kako je prošao upravo završeni sastanak. A pošto Rik izgleda malčice znojavo i malčice rastrojeno, Klif zaključuje da sastanak i nije baš prošao preterano dobro.

„Si dobro?“, pita Klif tiho.

„Aha, super sam“, kaže Rik žustro. „Hajdemo odavde.“

„Nego šta“, veli Klif. Onda se kaskader Klif okrene na potpetici prema Dženet Himelstin, i pokret mu je toliko brz da je prepadne. Ne oglašava se, ali se instinktivno trgne. Pošto Klif sada stoji neposredno ispred nje (iznad nje, zapravo), i osmehuje se kao plavokosi Hak Fin u kompletu od teksas platna, gospođica Himelstin vidi koliko je taj lik zaista zgodan. „Počinje da se daje ove srede“, izveštava Klif mladu damu. „Kad bi da idemo?“

Pošto je sada potpuno u kontaktu s njom, meki delovi mišica joj se ježe. Ispod stola, njeno desno stopalo u sandali diže se sa poda i klizi joj duž zadnje strane levog golog lista.

„Šta kažeš na subotu uveče?“, pita ona.

„Šta kažeš na nedelju po podne?“, pregovara Klif. „Posle te vodim u *Baskin-Robins*.“

To nagoni Himelstinovu da se umesto kikota zaista nasmeje. Ta žena se zapravo smeje veoma lepo. On joj tako i kaže, pa otkriva da ona zapravo lepo ume i da porumeni.

Poseže rukom i uzima jednu njenu posetnicu, iz gomile koja stoji u nečemu nalik na providnu autobusku stanicu za posetnice, i prinosi je očima kako bi je pročitao.

„Dženet Himelstin“, čita naglas.

„To sam ja“, kikoće se ona postideno.

Kaskader vadi smeđi kožni novčanik iz zadnjeg džepa farmerki, otvara ga i teatralno zavlači u njega belu posetnicu *Vilijama Morisa*. Onda plavokosi polazi hodnikom unazad, kako bi sustigao svog šefa. Ali ne prestaje da šaljivo ćaska s mladom sekretaricom: „E sad, upamti, ako te mati pita: ne vodim te ja na bezobrazan film. Vodim te na strani film. Titlovan.“

Maše joj neposredno pre nego što iščezne iza ugla i kaže: „Zovem te sledećeg petka.“

Kad su te nedelje posle podne Klif i gospođica Himelstin odgledali *Ja sam radoznala (Žuto)* u bioskopu *Royal* u zapadnom El-Eju, oboma im se film dopao. Kad je o kinematografiji reč, Klif je daleko pustolovniji od svog šefa. Za Rika, filmovi su ono što je napravljeno u Holivudu, i sa izuzetkom Engleske, filmske industrije svih ostalih zemalja jednostavno čine najbolje što mogu, pošto one nisu Holivud. Ali posle sve krvi i nasilja koje je Klif doživeo u Drugom svetskom ratu, po povratku kući bio je iznenađen time koliko mu većina holivudskih filmova izgleda detinjasto. Bilo je nekih izuzetaka – *Omča za vešanje*, *Telo i duša*, *Belo usijanje*, *Treći čovek*, *Braća Riko*, *Pobuna u ćelijskom bloku 11* – ali bili su to izuzeci od lažne normalnosti.

Posle razaranja koje su zemlje Evrope i Azije iskusile u Drugom svetskom ratu, kad su te zemlje ponovo počele da polako snimaju filmove, često pune bombardovanih ruševina i ostataka rata (*Rim, otvoreni grad*; *Velika pljačka u Madoninoj ulici*), ustanovile su da ih proizvode za mnogo odrasliju publiku.

Za to vreme su u Americi – a kad kažem „Amerika“ mislim na „Holivud“ – zemlji u kojoj su domaći civili bili zaštićeni od groznih pojedinosti sukoba, *njihovi* filmovi ostali tvrdoglavo nezreli i frustrirajuće posvećeni konceptu zabave za celu porodicu.

Za Klifa, koji je bio svedok golih ekstrema čovečanstva (poput glava filipinskih gerilaca koje su na šiljke natakli japanski okupatori), čak i najzabavniji glumci njegovog vremena – Brando, Pol Njumen, Ralf Miker, Džon Garfield, Robert Mičam, Džordž K. Skot – uvek su zvučali kao glumci i reagovali su na događaje onako kako su to činili samo likovi u filmovima. Uvek je postojao nivo izveštačenosti lika koji ga je sprečavao da bude ubedljiv. Po povratku u SAD Klifu je omiljeni hollywoodski glumac bio Alan Led. Dopadao mu se način na koji je omaleni Led praktično plivao u modernoj odeći iz četrdesetih i pedesetih koju je nosio. Nije mu se dopadao u vesternima ili ratnim filmovima. Taj bi nestao u kaubojskoj odeći ili vojnim uniformama. Led je trebalo da bude u odelu i kravati, po mogućstvu sa fedorom krutog oboda. Klif je voleo kako je on izgledao. Bio je zgodan bez one lepote filmske zvezde. Pošto je Klif bio neviđeno zgodan, cenio je druge muškarce koji to nisu morali da budu. Alan Led je ličio na nekoliko likova sa kojima je on služio. Dopadalo mu se takođe to što je Led izgledao kao Amerikanac. Ali voleo je način na koji se mališa pesničio u svojim filmovima. Voleo je kako je ovaj mlatio karakterne glumce koji su se specijalizovali za uloge negativaca. Voleo je tu oklembesenu loknu kose koja mu je visila preko lica za vreme tuče. I voleo je kako se Led valjao na podu sa negativcima. Ali ono što mu je kod Leda bilo apsolutno najomiljenije? Glas. On je svoje rečenice izgovarao bez zamlaćivanja. Kad bi Led glumio spram Vilijama Bendiksa, Roberta Prestona, Brajana Donlevija ili Ernesta Borgnajna, svi su oni izgledali kao priučeni glumci u poređenju s njim. Kad bi se Led razbesneo u nekom filmu, nije *glumio* bes. Samo bi se narogušio, kao svaki pravi čovek. Po Klifovom mišljenju, Alan Led je jedini na filmu znao kako da se češlja, nosi šešir ili puši cigaretu (dobro, i Mičam je znao kako da puši cigaretu).

Ali to samo pokazuje koliko su hollywoodski filmovi za Klifa bili nerealistični. Kad je odgledao *Anatomiju ubistva* Ota

Premingera, smejavao se onome što su novine u vezi sa filmom nazivale „šokantnim jezikom odraslih“. Šegačio se sa Rikom: „Samo u holivudskom filmu reč 'spermicid' može da se smatra 'šokantno odraslom'.“

Međutim, kada je on gledao strane filmove, glumci su donosili nivo autentičnosti koji jednostavno nije postojao u holivudskim filmovima. Van svake sumnje, bez ikakvih kolebanja, Klifov omiljeni glumac bio je Toširo Mifune. Toliko mu se dopadalo da gleda Mifuneovo lice da bi ponekad zaboravio da pročita titlove. Drugi strani glumac koji je Klifu ležao bio je Žan-Pol Belmondo. Kad je Klif video Belmonda u *Do poslednjeg daha*, pomislio je: *Jebote, ovaj lik izgleda kao majmun. Ali majmun koji mi se dopada.*

Poput Pola Njumenta, koji se Klifu dopadao, Belmondo je zračio šarmom filmske zvezde.

Ali kada je Pol Njumen glumio skota, kao u *Hadu*, i dalje je bio prijatan skot. Ali tip iz *Do poslednjeg daha* nije bio samo seksi, muževni krelac. Bio je to sitni podlac, lopov kokošar, brabonjak od čoveka. I za razliku od holivudskih filmova, nisu ga sentimentalizovali. Takve brabonjke uvek sentimentalizuju u holivudskim filmovima, i to je bilo nešto najlažnije što je Holivud radio. U stvarnom svetu ti plaćenički gadovi nisu nosili u sebi ni trunku sentimenta.

Zbog toga je Klif cenio Belmonda koji nije uradio tako sa svojim malim govnomarom u *Do poslednjeg daha*. Strani filmovi, smatrao je Klif, više su ličili na romane. Bolelo ih je uvo za to da li ti se dopada glavni lik ili ne. A za Klifa je to bilo intrigantno.

I tako je negde od pedesetih Klif počeo da vozi do Beverli Hilsa, Santa Monike, zapadnog Los Anđelesa i Japanske četvrti kako bi gledao crnobeke strane filmove sa titlovima na engleskom.

La Strada, Jodžimbo, Ikiru, Most, Rififi, Kradljivci bicikala, Roko i njegova braća, Otvoreni grad, Sedam samuraja, Potkazič, Gorki pirinač (koji je za Klifa bio đavolski seksi).

„Ja ne idem u bioskop da čitam“, začikavao je Rik Klifa zbog njegove filmofilije. Klif se samo osmehivao na šefovo bockanje, ali oduvek se dičio time što čita titlove. Osećao se pametnijim. Voleo je da širi vidike. Voleo je da se hvata ukoštac sa teškim konceptima koji se isprva nisu otkrivali. Nakon prvih dva-deset minuta ništa se više nije moglo saznati o novom filmu Roka Hadsona ili Kirka Daglasa. Ali što se tih stranih filmova tiče, ponekad si morao da odgledaš ceo film samo da bi znao šta si gledao. Ali nije ni ostajao zbunjen pred njima. Oni su i dalje (ovako ili onako) morali da funkcionišu kao *film*, inače čemu sve to? Klif nije znao dovoljno da bi pisao kritičke članke za *Filmski pregled*, ali je znao dovoljno da bi prepoznao film *Hirošima, ljubavi moja* kao sranje. Znao je dovoljno kako bi prepoznao Antonionija kao foliranta.

Voleo je takođe da posmatra događaje iz drugačije perspektive. *Balada o vojniku* pobudila je u njemu poštovanje prema njegovim sovjetskim saveznicima koje nikada pre toga nije osećao. *Kanal* mu je pokazao da njegova ratna iskustva, u poređenju sa nekima, možda i nisu bila toliko loša. *Most* Bernarda Vikija ga je naterao da učini nešto što je inače smatrao nemogućim: da plače za Nemcima. Obično nije delio ta nedeljna poslepodneva ni sa kim (nedelja posle podne bila je njegov dan za strani film). Niko drugi među njegovim poznanicima nije bio zainteresovan (bilo je gotovo komično koliko je kaskaderska zajednica malo marila za sam film). Ali Klif je čak i voleo da sam odlazi na te projekcije. Bilo je to njegovo privatno vreme sa Mifuneom, Belmondom, Kockarom Bobom i Žanom Gabenom (kako sa zgodnim tako i sa preneražavajuće sedim Gabenom); bilo je to njegovo vreme s Akirom Kurosavom.

Jodžimbo nije bio prvi Kurosavin film sa Mifuneom koji je Klif video, pošto je nekoliko godina pre toga gledao *Sedam samuraja*. Klif je smatrao da su *Sedam samuraja* veličanstveni. Takođe je mislio da se takav film snima samo jednom. Ali kritičari u

novinama ubedili su kaskadera da pogleda najnoviji Mifuneov i Kurosavin uradak. Kada je izašao iz majušnog bioskopa u tržnom centru Japanske četvrti u centru El-Eja, upravo odgledavši *Jodžimba*, Klif je odlepio na Mifunea, ali ne i na Kurosavu. U Klifovoj prirodi nije bilo to da prati rad jednog filmskog režisera. On nije zaista baš toliko cenio filmove. Filmski režiseri su bili likovi koji su snimali po rasporedu. A on je valjda to znao – radio je sa dovoljno njih. Ta zamisao da su oni nešto nalik na izmučenog slikara koji pati zbog toga što ne zna koju nijansu plave da nanese na platno bila je sumanutu fantazija o tome šta je snimanje filmova. Vilijam Vitni je radio kao crnac po vasceli dan ne bi li na kraju došao do dobro snimljenog materijala. Ali on teško da je bio vajar koji komad kamena pretvara u žensku guzu koju bi rado da pomaziš.

Ali nešto u vezi sa *Jodžimbom*, mimo Mifunea, mimo priče, obraćalo se Klifu. I pomislio je da bi taj dodatni element *mogao* da bude Kurosava. Treći Kurosavin film koji je gledao bio je dokaz da prva dva nisu bila slučajni uspesi. *Krvavi presto* ga je razvalio. Malo se zabrinuo kad je čuo da se film zasniva na Šekspirovom *Magbetu*. Klif nikada nije reagovao na Šekspira (premda bi voleo da je drugačije). E sad, Klif se obično pomalo dosađivao dok je gledao neki film. Ako mu je bilo do uzbuđenja, vozio je krugove na trkačkoj stazi ili terao terenski motocikl po stazi za motokros. Ali *Krvavi presto* ga je potpuno apsorbovao. Kad je jednom ugledao Mifuneov lik, snimljen u ugljeno crnobeloj tehnici, u kompletnom vojnom oklopu, prekriven stotinom strela, bilo je i zvanično: Klif But je bio obožavalac Akire Kurosave.

Posle nasilja kojem je svet bio podvrgnut tokom četrdesetih, pedesete su se u potpunosti bavile emotivnim melodramama. Tenesi Vilijams, Marlon Brando, Elija Kazan, *Aktors studio*, *Plejhaus 90*. I u svakom pogledu Akira Kurosava je bio savršeni režiser za nabujale pedesete, doba u kojem se pojavio niz njegovih najpoznatijih filmova. Američki filmski kritičari su

još na početku balsamovali Kurosavu pohvalama, uzdigavši njegove melodrame u visoku umetnost, delom zato što ih nisu razumeli. Klif je smatrao da, posle dugih borbi sa Japancima i zatočeništva u njihovim rukama tokom rata, on razume Kurosavine filmove daleko bolje od bilo kog kritičara čije je prikaze ikada pročitao. Klif je smatrao da Kurosava ima urođeni dar da postavi na scenu dramu, melodramu i palp, koliko i neki dobar crtač stripova (Klif je bio veliki ljubitelj *Marvelovih* stripova) što se kadriranja i kompozicije tiče. Po Klifovom mišljenju, nijedan režiser koga je ikad video nije komponovao snimke sa više dinamične visprenosti od „Čiče“ (kako je Klif nazivao filmadžiju). Ali Klif je smatrao da američki kritičari greše kada režisera pominju kao „finog umetnika“. Kurosava nije započeo kao fini umetnik. Prvobitno je radio kako bi se izdržavao. Bio je radnik, koji je pravio filmove za druge radnike. On nije bio *fini umetnik*, ali je imao senzacionalni talenat za to da postavi dramu i palp *umetnički*.

Ali čak je i Čiča bio podložan izneveravanju sopstvenih načela. Sredinom šezdesetih, sa *Riđobradim*, Čiča će iz kategorije Kurosave filmskog režisera preći u Kurosavu ruskog romanopisca.

Klif nije izašao sa projekcije *Riđobradog*, iz poštovanja prema svom *nekada omiljenom* filmskom režiseru. Ali kasnije, kada je saznao da je Čiča postao toliko težak na snimanju *Riđobradog* da je to nagnalo Tošira Mifunea da se zakune kako će prestati da radi s Kurosavom, Klif je stao na Mifuneovu stranu.

KLIFOVI OMILJENI KUROSAVINI FILMOVI

1. (zajedno na prvom mestu) *Sedam samuraja* i *Ikiru*
2. *Jodžimbo*
3. *Krvavi presto*
4. *Pas lotalica*
5. *Zli mirno spavaju* (samo zbog uvodne scene)

Klifova povezanost i posvećenost (premda *on* to nikad tako ne bi nazvao) japanskoj kinematografiji nisu bile ograničene samo na Kurosavu i Mifunea.

Iako nije znao imena ostalih režisera, zaista su mu se dopadala *Tri odmetnuta samuraja*, *Mač sudnjeg dana*, *Harakiri* i *Gojokin*. A kasnije, sedamdesetih, obožavao je lik *Slepeg mačevaoca* Šintara Kacua, Zatoičija. Toliko da je, privremeno, Kacu zamenio Mifunea kao Klifov omiljeni glumac. A Klif je totalno odlepio na serijal filmova Kacuovog brata *Paklena kolica za bebe*,* pogotovo na drugi, *Kolica za bebe na reci Stiks*. Sedamdesetih je odgledao i onaj mahnuti, seksi japanski film u kojem riba otkfari liku kitu, *Carstvo čula* (na taj film je odveo nekoliko različitih cica). Takođe mu se dopao i prvi film iz serijala *Ulični borac* Sonija Čibe (onaj u kojem on otkine crncu kurac). Ali kad je otišao u *Vistu* da odgleda Mifuneovu *Samurajsku trilogiju* (sva tri filma u jedno nedeljno popodne), toliko se dosađivao da nije otišao ni na jedan japanski film sledeće dve godine.

Ali bilo je mnogo stranih filmadžijskih teškaša iz pedesetih i šezdesetih koje Klif *nije* mnogo ljubio. Pokušao je sa Bergmanom, ali nije se zainteresovao (previše dosadan). Pokušao je sa Felinijem i isprva zaista reagovao. Mogao je taj sasvim lepo bez svih onih čaplinovskih sranja njegove žene.** U stvari, mogao je potpuno bez žene. Ali Klifu su se mnogo dopadali njegovi rani crnobeli filmovi. No kad je Felini jednom zaključio *da je život cirkus*, Klif je rekao *arrivederci*.

---

* Engl.: *Baby Cart From Hell* – reč je o serijalu poznatom našoj video publici kao *Lone Wolf and Cub* koji se sastojao od šest filmova o mačevaocu koji putuje sa bebom u kolicima: serijalu koji je inspirisao i možda najuspešniji serijal u univerzumu *Zvezdanih ratova* – Mandalorian. (Prim. prev.)

** Đulijeta Masina. Posle Felinijeve *La Strade* (1954), prozvali su je „ženskim Čarlijem Čaplinom“. (Prim. prev.)